Europeiska unionens officiella tidning

SV
C-serien

C/2026/2598

20.5.2026

Yttrande från Europeiska regionkommittén – Utvärdering av direktiven om offentlig upphandling

(C/2026/2598)

Föredragande: Roberto GUALTIERI (IT–PES), borgmästare, Rom

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

1. Europeiska regionkommittén (ReK) välkomnar kommissionens utvärdering av 2014 års direktiv om offentlig upphandling, mot bakgrund av det förslag till översyn som förväntas 2026. Vi ser det som ett erkännande av behovet att uppdatera denna centrala lagstiftning, som har en betydande inverkan på lokala och regionala myndigheter samt invånarna och företagen i deras närområde.

2. Kommittén understryker att omkring 14 % av EU:s BNP spenderas via offentlig upphandling, och att nästan hälften (cirka 45 %) av detta förvaltas av lokala och regionala upphandlande myndigheter, vilket gör det nödvändigt att ta vederbörlig hänsyn till deras synpunkter och erfarenheter vid översynen och att de är strukturellt involverade under faserna för utarbetande och genomförande av översynen.

3. ReK välkomnar kommissionens erkännande av ReK:s bidrag till utvärderingen genom studien från 2025 och samrådet med regionala nav. Vi välkomnar också det goda samarbetet mellan kommittén och kommissionen för att samla in bevis under utvärderingsprocessen och efterlyser i detta sammanhang att det inrättas en efterföljare till Fit for Future-plattformen och att kommittén deltar i den.

4. Kommittén ser positivt på kommissionens fokus på att förenkla lagstiftningen om offentlig upphandling, och erkänner det stora behovet av att minska komplexiteten i förfarandena till förmån för både anbudsgivare och potentiella uppdragstagare. Enklare regler kommer också att bidra till att stärka det gränsöverskridande deltagandet i upphandlingsförfaranden och förbättra små och medelstora företags förmåga att lämna anbud i offentliga upphandlingar.

5. ReK noterar att lokala och regionala upphandlande myndigheter i detta avseende i allt högre grad belastas av stränga EU-regler, komplexa rättsliga krav och överdrivna administrativa begränsningar och samtidigt står inför brist på finansiella och mänskliga resurser, särskilt i mindre kommuner och regioner.

6. Kommittén hänvisar till sitt yttrande från 2019 och RegHub-samrådet om denna fråga, där man redan då identifierade ett antal utmaningar avseende genomförandet på lokal och regional nivå, varav många har bekräftats i kommissionens utvärdering och i Europeiska revisionsrättens rapport från 2023 om offentlig upphandling.

7. Vi välkomnar att den kommande översynen kommer att bygga på de lokala och regionala myndigheternas konkreta erfarenheter, som belyser både fördelarna med 2014 års direktiv och de områden där ytterligare förbättringar behövs. Kommittén understryker att den nya ramens framgång i slutändan kommer att bero på den administrativa och tekniska kapaciteten hos de upphandlande myndigheterna, inbegripet lokala och regionala myndigheter, vilka ansvarar för genomförandet av nya regler. Kommissionen uppmanas därför att avhålla sig från att införa ytterligare processuella skyldigheter, rapporteringsskyldigheter och andra skyldigheter för de lokala och regionala myndigheterna.

8. Vi uppmuntrar kommissionen att ytterligare integrera den territoriella dimensionen i sitt aviserade förslag till översyn och att överväga att genomföra en ordentlig territoriell konsekvensbedömning och låta den bli en del av utarbetandet. Vi efterlyser dessutom att kommissionen ser till att en sådan territoriell konsekvensutredning grundar sig på en gemensam metod för att få fram jämförbara resultat i medlemsstaterna, och att den uttryckligen utreder administrativa, finansiella och konkurrensmässiga konsekvenser (inklusive återverkningar på små och medelstora företag, uppstartsföretag och mindre kommuner). Utredningen bör innehålla särskilda indikatorer för områden med låg befolkningstäthet och kapacitet (såsom tillgänglighet för ekonomiska aktörer och inverkan på administrativa krav), använda tydliga scenariobaserade data för att fånga upp särskilda territoriella effekter och garantera ett samordnat deltagande av regionala och lokala myndigheter och intressenter genom hela utredningen.

9. ReK noterar att den gränsöverskridande upphandlingen fortfarande är alltför begränsad, eftersom språkliga hinder, olika rättssystem och administrativ komplexitet fortsätter att avskräcka företag som är etablerade i andra medlemsstater från att delta. Därför efterlyser vi ett förtydligande om gränsöverskridande upphandling och vägledning om hur man kan förbättra gränsöverskridande upphandling, samtidigt som man säkerställer att de nationella ramarna för upphandling under tröskelvärdet bibehåller flexibilitet utan att onödiga lager av bestämmelser som påverkar såväl lokala och regionala myndigheter som företag läggs till. Vi uppmanar kommissionen att tillhandahålla praktisk vägledning och standardverktyg för att underlätta gränsöverskridande deltagande, inbegripet adekvata språkarrangemang kopplade till ett korrekt fullgörande av kontraktet samt dokumentation och förfaranden i förenklad och standardiserad form.

Principerna för offentlig upphandling

10. Det behövs en översyn för att konsolidera och förenkla de allmänna principer som redan ligger till grund för ramen för offentlig upphandling, vilket skulle säkerställa ökad samstämmighet och användbarhet. Kommittén erinrar om att direktiven innehåller överdrivet föreskrivande och utförliga bestämmelser och att principer är avgörande för all förenkling eftersom de minskar behovet av utförliga bestämmelser. ReK noterar att tydligare övergripande principer skulle främja en konsekvent tolkning, minska antalet tvister och göra det möjligt för upphandlande myndigheter att utöva proportionerlig och välgrundad skönsmässig bedömning. Vi påpekar i detta avseende att sådana principer i sig själva inte är tillräckliga och bör åtföljas av tydlig vägledning och praktiska exempel för att för att förebygga skilda tolkningar i medlemsstaterna. Sådana generella principer kan ge lokala och regionala myndigheter vägledning i upphandlingar som ligger under tröskelvärdena för upphandling utan att fastställa nya skyldigheter för dem.

11. Kommittén efterlyser en översyn för att införa en resultatprincip, enligt vilken upphandlande myndigheter eftersträvar tilldelning och genomförande av kontrakt som ligger inom lämpliga tidsramar, är av god kvalitet och är ekonomiskt fördelaktiga. I detta sammanhang bör hänsyn tas till allmänintresset och EU:s mål i fråga om bland annat konkurrenskraft och minskning av onödiga administrativa bördor. Kommittén understryker att en sådan princip inte ändrar de befintliga rättsliga skyldigheterna och inte heller utökar den rättsliga kontrollen, utan är ett stöd för förvaltningar genom att fokus ligger på innehållet i upphandlingarna i stället för på formalism, vilket bidrar till att tvister som bygger på icke-väsentliga oriktigheter kan undvikas. En resultatinriktad strategi ger ytterligare klarhet för upphandlande myndigheter som väljer att införliva strategiska mål i sina upphandlingsförfaranden, samtidigt som handlingsutrymmet på lokal nivå och subsidiaritetsprincipen bevaras fullt ut. Vi vill påpeka att denna princip ligger i linje med principen om god förvaltningssed.

12. ReK understryker att denna princip är avsedd att stärka, inte ersätta, de etablerade principerna om öppenhet, likabehandling, icke-diskriminering och proportionalitet. Vi betonar att dess uppgift är att göra dessa principer mer ändamålsenliga genom att inrikta deras tillämpning på mätbart offentligt värde, samtidigt som full rättssäkerhet och rättvis konkurrens upprätthålls. Kommittén efterlyser en kortfattad och tydligt definierad uppsättning kompletterande åtgärder, bland annat modellexempel och ömsesidigt lärande, för att säkerställa en konsekvent tillämpning i alla medlemsstater, förhindra olika tolkningar, stärka förtroendet för offentliga upphandlare inom en enhetlig europeisk ram och säkerställa att den avsedda minskningen av antalet rättstvister uppnås på ett effektivt sätt.

13. Vi efterlyser en mer flexibel tillämpning av bestämmelserna om avtalsändringar under kontraktens löptid. Kommittén tror att en sådan princip om kontraktsmässig balans skulle uppmuntra upphandlande myndigheter att, när de ställs inför oförutsedda pris- eller marknadschocker, prioritera underhållsåtgärder som återställer den ekonomiska jämvikten i kontraktet i stället för att häva det. En sådan strategi skulle minska antalet rättstvister och säkerställa kontinuiteten i tillhandahållandet av offentliga tjänster. Det krävs även en mer flexibel strategi för avtalsändringar för att säkerställa att kontrakten ges en fortsättning om huvudleverantörerna inte kan leverera på grund av konkurs, insolvens osv. Vi uppmanar kommissionen att inom den nuvarande ramen förtydliga proportionella mekanismer som kan göra det möjligt för upphandlande myndigheter där så är lämpligt och med lämpliga säkerhetsåtgärder att sörja för tjänsternas kontinuitet utan att det innebär en betydande ändring av kontraktet.

14. ReK efterlyser en översyn för att tydliggöra och kodifiera en allmän uppföranderegel som bygger på ömsesidig tillit och på skyddet av legitima förväntningar inom offentlig upphandling, vilket speglar principer som redan är erkända i unionslagstiftningen. En sådan regel skulle stödja ett proportionerligt och samarbetsinriktat uppträdande av offentliga myndigheter och ekonomiska aktörer, minska antalet tvister som uppstår till följd av smärre formella frågor, och stärka den effektiva tillämpningen av resultatprincipen. Kommittén betonar att detta tydliggörande inte bör skapa nya rättsliga skyldigheter eller utöka den rättsliga granskningen, utan ge ökad rättssäkerhet avseende ansvarsfördelning under upphandlingscykeln. Detta kunde i operativt hänseende omsättas i en minskning av onödiga förhandskontroller som vägs upp av ökade krav på motivation, öppenhet och ansvarsskyldighet.

15. Den operativa risken är begränsad och torde endast avse sådana oförutsedda händelser som normalt sett kan tänkas inträffa under genomförandet av kontraktet. Den kan inte förväntas omfatta situationer som är extraordinära, oförutsebara eller normalt sett inte uppstår på marknaden, eftersom detta skulle snedvrida kontraktets syfte, avskräcka ekonomiska operatörer från att delta och kunna leda till att det uppstår situationer som inte är ekonomiskt bärkraftiga och oförenliga med allmänintresset. Direktivet måste föreskriva mekanismer som återställer den ekonomiska balansen i vederbörligen styrkta undantagsfall, som medför en betydande förändring av kontraktets ekonomiska förutsättningar.

16. Kommittén efterlyser ett förtydligande och en konsolidering av principen om arbetstagarskydd som en del av rättvis och ansvarsfull konkurrens. Vi påpekar att efterlevnad av befintlig arbetslagstiftning, kollektivavtal och arbetsmiljöstandarder redan krävs enligt gällande direktiv och utgör en del av jämlikhetsvillkoren för alla anbudsgivare. Vi noterar den rättspraxis som håller på att utvecklas angående sociala villkor i tilldelningskriterierna enligt direktiv 2014/24/EU [1] [2], i linje med lagar och praxis på nationell nivå. Kommittén betonar att förbättrad tillämpning av befintliga bestämmelser kan säkerställas samtidigt som man fullt ut respekterar mångfalden i de nationella arbetssystemen och traditionerna för kollektivförhandlingar, så att medlemsstaterna kan tillämpa de lämpligaste mekanismerna inom sina respektive rättsliga ramar. Konsekvent efterlevnad av nuvarande normer skulle skydda både arbetstagare och företag som följer reglerna och förhindra illojal konkurrens som bygger på lägre sociala standarder.

Offentlig upphandling och aktuella globala utmaningar

17. Kommittén understryker att utvecklingen globalt, sedan direktiven från 2014 antogs, gör att det behövs en ny bedömning av flera aspekter av verktygen och målen för offentlig upphandling, samtidigt som man undviker nya onödiga administrativa bördor. Vi uppmanar därför EU att på bästa sätt utnyttja sin köpkraft som en hävstång för att få bästa möjliga priser på kollektiva nyttigheter och tjänster, stödja skapandet av arbetstillfällen av hög kvalitet, främja strategiska sektorer som försvar eller energi genom gemensam upphandling eller långsiktiga energiköpsavtal och uppmuntra investeringar i innovation. ReK understryker att offentlig upphandling kan fungera som en avgörande drivkraft för innovation och konkurrenskraft när den är kopplad till ekosystemen för riskkapital inom EU, vilket gör det möjligt för lovande uppstartsföretag och expanderande företag att testa och saluföra lösningar genom offentlig efterfrågan.

18. För vissa väldefinierade och avgränsade områden av offentlig upphandling välkomnar vi principen om att införa en preferens för ”Made in Europe” som kan tillämpas av upphandlande myndigheter där så är lämpligt. En sådan princip skulle i strategiska sektorer kunna stärka innovativa företags säkerhet, resiliens och utveckling. Vi betonar att Europa bör gå i bräschen när det gäller att utveckla och införa koldioxidsnåla lösningar i sektorer där det är svårt att minska utsläppen, och utnyttja offentlig upphandling och samordnad industripolitik för att stimulera efterfrågan och påskynda marknadsomvandling. Vi efterlyser dock ett väl avvägt genomförande som fullt ut respekterar internationella rättsliga åtaganden och tar hänsyn till den operativa verkligheten, försörjningsvillkoren och marknadssituationen. ReK understryker att tydliga och objektiva kriterier måste fastställas för att avgöra vad som kan betecknas som ”Made in Europe” och ”European supplier” och i vilka specifika strategiska sektorer preferensen ska införas. Kontrollen av sådan efterlevnad bör inte åligga de lokala och regionala myndigheterna. Det bör dock vara möjligt för dessa myndigheter att upphandla EU-produkter från EU-leverantörer för att stärka sin resiliens, försörjningstrygghet och autonomi. Vi påminner också om att alla sådana preferensklausuler måste respektera EU:s konkurrens- och handelsregler.

19. Offentlig upphandling kan främja framsteg inom social och miljömässig hållbarhet, samtidigt som man behåller möjligheten att tillämpa gröna, sociala och innovationsrelaterade kriterier på frivillig grund, utan att det negativt påverkar subsidiaritetsprincipen och principen om självstyre samt de konkreta omständigheterna för deltagande av lokala och regionala myndigheter eller små och medelstora företag. Marknadsvillkoren samt befintliga nationella standarder och EU-standarder måste alltid beaktas. Kommittén betonar att dessa kriterier i upphandlingen måste gå hand i hand med förenkling, rättssäkerhet och samarbete med ekonomiska aktörer, och enbart där det finns marknadstillgång.

[1] Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 65).

[2] Se mål C-115/14, RegioPost (den 17 november 2015) om förenligheten med unionslagstiftningen hos delstaten Rheinland-Pfalz lag av den 1 december 2010 om åtagande att följa kollektivavtal och minimilön vid offentlig upphandling, och – närmare i tid – pågående mål C-210/24, AESTE (yttrande av generaladvokaten den 3 juli 2025), om en spansk lokal myndighets upphandlingskriterium som gynnar företag vars löner överstiger de sektorsvisa löner som avtalats genom kollektiva förhandlingar.

20. Kommittén understryker vikten av att lokala och regionala myndigheter kan hantera risker för den nationella säkerheten även utanför direktivet om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet 2009/81/EG ([3]) och efterlyser åtgärder som gör det möjligt att inte bara utesluta anbudsgivare eller deras underleverantörer för att förhindra risker för (nationell) säkerhet av grundläggande intresse, utan även användning av produkter eller delar eller tjänster som utgör sådana risker, inbegripet möjligheten att inrätta ett system för erkännande för offentlig upphandling, liknande försörjningsdirektivet, med fokus på säkerhetsrisker (t.ex. it-säkerhetstjänster).

21. Tillämpningen av kriteriet om förhållandet mellan bästa pris och kvalitet, definierat som det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudskriteriet när utvärderingsparametrarna omfattar mer än enbart pris och kostnad, har i praktiken hittills inte lett till några konkurrensfördelar. I många fall ingår redan miljömässiga, sociala och kvalitetsrelaterade normer i projektutformningen och de tekniska specifikationerna. I den reviderade ramen bör man fortsätta att på ett brett plan använda kriteriet om förhållandet mellan bästa pris och kvalitet för att främja värdebaserad upphandling där innovation samt sociala och miljömässiga resultat belönas. Samtidigt bör man undvika all obligatorisk tillämpning på alla förfaranden eftersom det skulle öka den administrativa bördan, särskilt när det gäller mindre kontrakt. Kommittén understryker behovet av en grundlig konsekvensbedömning av dessa förändringars återverkningar, särskilt för lokala och regionala myndigheter, små och medelstora företag och uppstartsföretag. Vi föreslår att kriteriet som är kopplat till innehållet i kontraktet omarbetas på ett sätt som gör det lättare för medlemsstater att tillämpa det och är förenligt med EU-domstolens rättspraxis.

22. ReK rekommenderar att kommissionen utvärderar erfarenheterna i de jurisdiktioner där särskilda skyldigheter att använda kriteriet om det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet har införts för specifika avtalsområden där kvalitet är avgörande, såsom sociala tjänster och omsorgstjänster, sjukhus- och skolmat, arbetsintensiva tjänster, ingenjörs- och arkitekttjänster, integrerade projekt, konkurrenspräglade dialoger, innovationspartnerskap och kontrakt med högt tekniskt eller innovativt innehåll. Tanken är att bedöma hur effektiva sådana bestämmelser är.

23. Det behövs en tydligare och mer konsekvent EU-ram för underentreprenad. Vi betonar att åtgärder bör tas fram för att få till stånd ökad transparens och efterlevnad av nuvarande sociala, miljömässiga och arbetsmässiga normer längs hela leveranskedjan. Rättvis konkurrens bör stödjas samtidigt som onödiga administrativa bördor undviks. Där så är lämpligt bör kaskadbaserade underentreprenader begränsas, samtidigt som man säkerställer att befintliga krav tillämpas ändamålsenligt i hela underleverantörskedjan. Sådana åtgärder kombinerar öppen konkurrens med resiliens, försörjningstrygghet och strategiskt oberoende för EU. Inom sektorer av stort allmänintresse, såsom grön teknik och digital innovation, bör riktad tilldelning av underentreprenadskontrakt till små och medelstora företag kunna stödja industriell kapacitet och innovation, förutsatt att sådana mekanismer förblir proportionerliga och icke-diskriminerande.

24. När det gäller kontrakt som är reserverade för vissa tjänster av social natur i enlighet med artikel 77 har kravet på att samma organisation inte ska få ha tilldelats samma typ av kontrakt under de tre senaste åren inte tillämpats i praktiken, eftersom det hämmar den kontinuitet och stabilitet som krävs vid tillhandahållandet av sådana tjänster.

25. ReK uppmanar med eftertryck till att konkreta åtgärder vidtas när det gäller regionala och lokala offentliga tjänster av icke-gränsöverskridande karaktär, såsom barn- och ungdomsvård, äldreomsorg, livsmedelstjänster, idrottsanläggningar samt bostäder för hemlösa och flyktingar, eftersom dessa inte tillhandahålls på europeiska marknadsvillkor och den regionala och lokala kontexten är mer relevant. Dessa åtgärder skulle bättre tjäna det underliggande syftet, nämligen en rimlig och rättvis fördelning av primära sociala nyttigheter i liberala demokratier.

Förenklingar och förtydliganden

26. ReK uppmanar kommissionen att se till att dess förslag till översyn tar hänsyn till all relevant sektorsspecifik EU-lagstiftning som systematiskt samverkar med reglerna för offentlig upphandling, vilket betonas i både kommissionens utvärdering och ReK:s bidrag. Vi understryker vikten av att beakta sådan sektorsspecifik lagstiftning separat och metodiskt inom ramen för översynsprocessen, för att bättre skilja mellan ett allmänt upphandlingsdirektiv som är inriktat på hur man köper och sektorsspecifik lagstiftning som snarare inriktas på vad man köper. Det finns ett behov av bättre samstämmighet mellan olika regelverk som påverkar offentlig upphandling.

([3]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG av den 13 juli 2009 om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa kontrakt för byggentreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet och om ändring av direktiven 2004/17/EG och 2004/18/EG (EUT L 216, 20.8.2009, s. 76).

27. Vi uppmanar kommissionen att se över och öka tröskelvärdena för upphandling så att de åtminstone återspeglar prisutvecklingen och inflationen. Att främja konvergens under tröskelvärdet genom vägledning och gemensamma principer kan stärka den inre marknaden, samtidigt som man bevarar flexibilitet som är ändamålsenlig för lokala och regionala kontrakt. All relevant sektorsspecifik EU-lagstiftning som är kopplad till upphandling behöver beaktas på ett konsekvent sätt i översynsprocessen.

28. Upphandlande myndigheter bör ges möjlighet att genomföra förenklingsåtgärder som inte äventyrar öppenheten, till exempel genom att utvidga den möjlighet som föreskrivs i artikel 56.2 i direktiv 2014/24/EU att kontrollera efterlevnaden av urvalskriterierna endast för den vinnande anbudsgivaren. Detta skulle undvika onödiga och betungande kontroller av alla anbudsgivare, vilket skulle göra förfarandena snabbare och mer proportionella utan att minska det rättsliga skyddet. Denna förenkling bör kombineras med utformningen av datadrivna, företrädesvis automatiserade, kontroller och därmed undvika överdriven byråkrati för handläggare och företag.

29. ReK noterar att bristande flexibilitet under upphandlingsförfaranden och under genomförandet av kontrakt i vissa fall kan begränsa samarbetet och hindra optimala lösningar. Vi vill därför se att den reviderade ramen ska ge tydligare och mer proportionerliga möjligheter att använda förhandlade förfaranden, såsom konkurrenspräglad dialog och förhandlat förfarande under konkurrens, och justeringar under genomförandet, utan att undergräva transparensen, konkurrensen eller rättssäkerheten. Vi understryker att en förenklad lagstiftning skulle kunna underlätta användningen av alla typer av offentlig upphandling när det gäller innovation, även i samband med förkommersiell upphandling, innovationspartnerskap och regulatoriska sandlådor, vilket möjliggör för upphandlande myndigheter att börja använda innovativa lösningar i snabbare takt och med större flexibilitet. Vi noterar att de tekniska specifikationerna bör formuleras ur ett funktionellt perspektiv där så är möjligt för att främja innovativa och ändamålsenliga lösningar.

30. ReK stöder kommissionens bedömning att det europeiska enhetliga upphandlingsdokumentet behöver ses över. Detta bör åtföljas av en tydligare och mer ansvarsfull användning av skönsmässig bedömning vid icke-automatiska uteslutningar, som balanserar marknadens integritet med oskuldspresumtionen. Det behövs en mer enhetlig och evidensbaserad EU-ram för självsanering, som säkerställer att man vederbörligen beaktar ekonomiska aktörers korrigerande åtgärder som vidtas vid rätt tidpunkt och på ett kontrollerbart sätt. Det är viktigt att uteslutningssystem på ett effektivt sätt hindrar oseriösa aktörer från att få tillgång till offentliga kontrakt, samtidigt som medlemsstaterna ges möjlighet att införa ytterligare proportionella grunder för uteslutning när detta är motiverat för att samtidigt stärka en proportionerlig användning av skönsmässig bedömning vid icke-automatiska uteslutningar, som balanserar marknadens integritet med oskuldspresumtion och rättssäkerhet.

31. Kommittén noterar att artikel 56.3 i direktiv 2014/24/EU gör det möjligt för upphandlande myndigheter att begära förtydliganden eller kompletterande handlingar. Bestämmelsen är dock fortfarande alltför allmän och skapar osäkerhet om vad som kan korrigeras utan att konkurrensen påverkas. Vi efterlyser en tydligare och enhetlig regel på EU-nivå som skiljer mellan a) rent administrativt stöd begränsat till kompletteringar av formalia eller skrivfel, b) ett strikt förbud mot att ändra anbudens tekniska eller ekonomiska innehåll, samt c) möjligheten till spontana korrigeringar före öppnandet genom säkra och spårbara elektroniska system, till exempel att upphandlingsplattformarna ska ha en automatisk kontrollfunktion innan uppgifterna skickas in (checklista/trafikljussystem) som gör det möjligt att upptäcka fel i dokumentationen eller skrivfel innan anbudet registreras, utan att ha åtkomst till varken det tekniska eller ekonomisk innehållet. Ett sådant förtydligande skulle minska bördorna och rättstvisterna och underlätta en proportionerlig användning av marknadsdialog och innovativa förfaranden.

32. ReK efterlyser frivilliga regulatoriska sandlådor för att testa innovativa strategier. Sådana kontrollerade experiment kan bidra till att identifiera genomförbara förenklingar, bedöma effekterna av digitala kriterier och hållbarhetskriterier och tjäna som underlag för framtida EU-vägledning, genom att i förekommande fall inkludera tester av smidiga förfaranden för allvarliga nödsituationer eller sociala nödlägen som är förenliga med transparens- och integritetskraven.

33. Kommittén anser att mekanismerna för föregående marknadsdialog bör stärkas, i synnerhet när det gäller innovationsdrivna sektorer, komplexa projekt och sociala tjänster, för att garantera en proportionerlig, transparent och vederbörligen dokumenterad användning av dessa, utan att detta tolkas som en snedvridning av konkurrensen.

34. ”Intern upphandling”, ”samarbete mellan myndigheter” och ”horisontell upphandling” har visat sig vara användbara för vissa specifika offentliga kontrakt och leder ofta till de bästa långsiktiga lösningarna. I översynen bör kommissionen därför inkludera bestämmelser som utvidgar dessa typer av upphandling, till exempel att gemensamt ägda företag ska ha möjlighet att köpa från sina ägare utan att detta anses snedvrida konkurrensen på närliggande marknader. Samtidigt bör man värna om de lokala och regionala myndigheternas frihet att organisera tillhandahållandet av offentliga tjänster, bland annat genom samarbete mellan myndigheter, utan att det påverkar upprätthållandet av garantier för att inte snedvrida konkurrensen och spårbarheten hos besluten om den egna organisationen. Vi uppmanar kommissionen att i det nuvarande direktivet se över konceptet om upphandling mellan myndigheter och att i det reviderade direktivet definiera samarbetet som alla kontrakt eller avtal som ingås mellan två eller fler upphandlande myndigheter. Verksamhetskriteriet fyller inte någon funktion i upphandling mellan myndigheter och bör därför tas bort.

35. Vi betonar behovet av att tydliggöra och förenkla reglerna som styr ramavtal och dynamiska inköpssystem för att stärka deras praktiska användbarhet för upphandlande myndigheter samtidigt som man säkerställer att rättssäkerheten, transparensen och flexibiliteten är tillräcklig.

Professionalisering av den offentliga upphandlarens roll

36. Det behövs en övergripande EU-strategi för att professionalisera offentliga upphandlare på alla nivåer när det gäller både utbildning och sakkunskap. I synnerhet lokala och regionala förvaltningar ska stå i fokus, utan att det lokala och regionala handlingsutrymmet begränsas. Vi anser att kommissionens rekommendationer från 2017 om professionalisering av offentlig upphandling bör uppmärksammas i det reviderade ramverket. Vi rekommenderar att man utvecklar modulära fortbildningsprogram, hjälpcentraler och rådgivningstjänster som samordnas med sammanhållnings- och reforminstrument på grundval av en gemensam kompetensram för professionalism där karriärplanering för att locka och behålla talanger inom offentlig upphandling ingår. ReK efterlyser även en EU-omfattande ram för professionalisering, inbegripet roller som ”smarta köpare” för innovationsinriktade projekt, och särskilda kompetenscentrum som tillhandahåller utbildning, modelldokumentation och rättsligt stöd. Det är viktigt att integritet införlivas i strategin för professionalisering som en väsentlig del av professionellt agerande. Vi betonar att denna strategi bör finansieras genom EU:s finansieringsprogram och att man bör undvika att införa skyldigheter att upprätta nya strukturer på lokal nivå.

Digitalisering och öppenhet

37. ReK anser att digitalisering bör vara ett centralt inslag när det gäller att sänka kostnaderna och effektivisera offentlig upphandling, inbegripet genom att minska de administrativa bördorna, förbättra effektiviteten och stärka konkurrenskraften, öka insynen och underlätta tillgången för små och medelstora företag och gränsöverskridande anbudsgivare. Om digitaliseringen genomförs korrekt kan den tjäna många centrala mål för översynen, även om dessa fördelar inte uppstår per automatik. ReK varnar för att fragmenterade och alltför rigida digitala krav helt enkelt skulle kunna lägga till nya bördor i stället för att minska dem. Kommittén efterlyser därför att digitaliseringen föregås av förenkling, och därför behövs det driftskompatibla och användarvänliga system baserade på gemensamma datastandarder som möjliggör fullständig spårbarhet och automatisering, inbegripet med hjälp av artificiell intelligens, under hela upphandlingscykeln, från planering till genomförande och övervakning av kontrakt. Vi understryker behovet av att befästa den nuvarande gemensamma EU-terminologin när det gäller data för offentlig upphandling och se till att upphandlade myndigheter tar den till sig på lämpligt sätt. Vi efterlyser ett system för ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaternas register för anbudsgivare för att sörja för snabb tillgång till uppdaterad information och minskade dokumentationskrav för ekonomiska aktörer.

38. När det gäller förvaltningen av offentlig upphandling upprepar ReK behovet av att inrikta sig på en omvandling av upphandlingsförfarandena som baseras på digitaliserad utformning och en konfigurering där uppgifterna och inte dokumenten står i centrum. Utöver införandet av elektronisk upphandling måste förfaranden som inte är inriktade på dokument utarbetas. Detta måste bland annat göra det möjligt att utforma processer på nytt och garantera kvaliteten på de uppgifter som ska användas för en korrekt tillsyn och kontroll av offentliga inköp, i alla former. För att garantera rättssäkerheten är det likaså nödvändigt att föreskriva en särskild rättsordning för användningen av AI på området offentlig upphandling.

39. E-upphandling har medfört påtagliga effektivitetsvinster och kostnadsminskningar i många regioner, men också infört nya hinder för mindre företag och små upphandlande myndigheter och enheter som saknar digital kapacitet. Vi uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att kombinera digitalisering med kapacitetsuppbyggnadsåtgärder. Kommissionen bör stödja utvecklingen av digital infrastruktur som underlättar anbudsförfarandet samtidigt som man säkerställer att kraven för insamling av data inte skapar oproportionerliga administrativa bördor för lokala och regionala myndigheter. Vi efterlyser en förbättrad interoperabilitet av upphandlingsdata för att stödja konkurrens och öppenhet på marknaden genom standardiserade dataset som är tillgängliga för behöriga myndigheter med lämpligt sekretesskydd. Sådana uppgifter bör också stödja tillämpningen av konkurrenslagstiftningen och göra det möjligt att upptäcka tecken på uppgjord anbudsgivning. Kommittén rekommenderar att man genom företagsregistren i medlemsstaterna säkerställer tillgång till registreringsinformation i driftskompatibla digitala format.

40. Vi rekommenderar att upphandlingsresultat övervakas och utvärderas systematiskt under genomförandefasen och efterlyser en översyn för att göra det möjligt för upphandlande myndigheter att spåra och rapportera nyckelprestationsindikatorer och ta hänsyn till tidigare leverantörsresultat vid tilldelningen av nya kontrakt, vilket möjliggör bättre riskhantering i samband med genomförandet, utan att det drabbar konkurrensen eller nya leverantörer (nystartade företag eller innovativa små och medelstora företag utan tidigare erfarenhet). Kommittén anser att en del av dessa nyckelprestationsindikatorer måste definieras på EU-nivå, på ett harmoniserat sätt, för att garantera att det går att jämföra resultaten mellan medlemsstaterna och främja en mer konsekvent uppföljning av genomförandet av kontrakt i hela unionen.

Små och medelstora företag, uppstartsföretag och organisationer inom den sociala ekonomin

41. Förenklade förfaranden för små och medelstora företag har gett ojämna resultat i hela EU. Betungande dokumentationskrav och komplexa villkor för stödberättigande avskräcker fortfarande små och medelstora företag, uppstartsföretag och organisationer inom den sociala ekonomin från att delta. Kommittén uppmanar kommissionen att främja konkret förenkling genom proportionerliga dokumentationskrav och större flexibilitet för små kontrakt samtidigt som man säkerställer att alla ytterligare åtgärder för att stödja små och medelstora företags deltagande förblir proportionella och icke-diskriminerande.

42. Tydliga och harmoniserade regler för samverkansbaserat deltagande i offentlig upphandling, bland annat genom konsortier, tillfälliga företagsgrupper och tillit till andra enheters kapacitet, som förtydligar de deltagande enheternas ansvar, är avgörande för att garantera rättvis konkurrens och lika tillgång, samtidigt som man ser till att varje del av ett kontrakt utförs av aktörer med nödvändiga och specifika kvalifikationer och riskerna för undermålig kvalitet, social dumpning och illojal konkurrens undviks. ReK understryker att en sådan tydlighet skulle bevara aktörernas frihet att samarbeta och samtidigt förhindra rättsosäkerhet och alltför stora administrativa bördor till följd av skillnader i hur bestämmelserna införlivats i den nationella lagstiftningen.

43. För att göra det lättare för mindre aktörer att ta del av offentlig upphandling kan kontrakt delas upp när marknadsförhållandena ger utrymme för detta, samtidigt som man säkerställer proportionalitet för att undvika hemliga uppgörelser. Vi noterar att de nuvarande reglerna redan gör det möjligt för upphandlande myndigheter att, i linje med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, göra sådana bedömningar på grundval av marknadsförhållandena, och att en konsekvent tillämpning av nuvarande regler gynnar de lokala och regionala myndigheterna.

44. Vi uppmanar kommissionen att klargöra ramen för koncessioner, särskilt följande: a) Krav på överföring av operativa risker, där det fastställs att koncessionshavaren måste bära en betydande risk för efterfrågan, prestanda eller tillgänglighet, med sektorsspecifik vägledning snarare än strikta tröskelvärden. b) Regler för värdering av tillgångar när kontraktet löper ut med krav på förutbestämda metoder för att kompensera icke-avbetalda investeringar och överlåtbara tillgångar, baserat på bokfört värde eller marknadsvärde enligt vad som anges i avtalsvillkoren. c) Erkännande av att klassificeringen av juridiska koncessioner och den statistiska behandlingen enligt ENS 2010 tjänar olika syften och måste behandlas separat, samtidigt som båda förblir relevanta för en korrekt koncessionsstyrning. d) Privat initierade projekt bör uppmuntras genom flexibla förfaranden, såsom konkurrenspräglad dialog, och genom lämpliga tilldelningskriterier som belönar projektansvarigas dokumenterade utformnings- och utvecklingsbidrag, inbegripet mätbara resultatindikatorer, och transparenta regler som skyddar effektiva investeringar mot expropriation. e) Erkännande av energiköpsavtal som en särskild tillämpning av offentlig-privata partnerskap som möjliggör konkurrensutsatt upphandling av förnybar energi genom långsiktiga avtal.

Bryssel den 4 mars 2026.

Kata TÜTTŐ
Europeiska regionkommitténs ordförande